

ВІДГУК
офіційного опонента
про дисертацію, подану на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.03 – слов'янські мови
«Семантико-граматична категорія особи
в польській мові» (Івано-Франківськ, 2017)
Корпало Оксани Романівни

У сьогоднішню добу, коли гуманітарні науки, зокрема й лінгвістика, розвинені вже доволі всебічно й глибоко, науковці шукають таких методів і методик досліджень, які змогли б відхилити нові горизонти мовознавчого знання. Змінюються наукові парадигми, відкриваючи можливості інших, ніж попередньо, підходів до вивчення лінгвальних явищ. Сучасний мовознавець має водночас і великий комфорт, і надзвичайну відповідальність свободи вибору цих підходів.

Особливо гостро проблема знайти найвідповідніший спосіб інтерпретації мовних явищ і сказати щось нове в науці постає тоді, коли дослідник залишається в межах автономної лінгвістики (не виходить у надто широку інтердисциплінарність) і обирає об'єктом дослідження відносно інертний у плані змін граматичний матеріал. Одним зі шляхів новаторського дослідження такого «традиційного» об'єкта, шляхом, що здатний привести до відкриття нової якості наукового знання, може стати вибір відповідної перспективи – а саме з позиції іншої мови й іншої мовознавчої традиції аналізу цього ж об'єкта.

Бо ж здавалося б: чи можуть бути справді науково цінними результати праці молодого українського науковця, що обрав предметом дослідження одну із традиційно вичленовуваних граматичних категорій польської мови, на тлі величезного й авторитетного доробку з обраної проблеми, який вже існує в полоністичному мовознавстві? Відповідь: вони цінні. І йдеться не лише про ті параметри «новизни», теоретичної і практичної «цінності», які, як і всі дисертанти, авторка обговорюваного сьогодні дослідження слушно зазначає в традиційних рубриках вступної частини своєї праці. Справді «свіжим» погляд на обрану проблематику є тому, що це погляд ззовні, з перспективи, по-перше, іншої мови, а по-друге, іншої науки про неї. Це перспектива української мови, якою авторка володіє як рідною, і перспектива передусім українського,

але також російського мовознавства, з якими авторка обізнана. Такий погляд – з «іншого» боку, а зокрема з «близького іншого» (бо ж українська й польська мови близькоспоріднені) дає змогу відкрити в польській граматиці – і як у компонентів мови, і як у науці про неї – тонкі нюанси, які неможливо помітити і відчутти «зсередини», перебуваючи в межах однієї мови. Мислячи в такому дусі, переконуємося: потреба наукового розвитку так званих зарубіжних лінгвістик, як-от польської в Україні чи української в Польщі, незаперечна. Такі дослідження об'єктивно матимуть завжди новизну, яку не завжди можливо до кінця спрогнозувати «зсередини» досліджуваної мови, без перспективи погляду на неї «ззовні».

Отже, предметом оцінки є дисертація Оксани Романівни Корпало «Семантико-граматична категорія особи в польській мові». Це праця традиційної структури (складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури), відповідного обсягу (197 сторінок, з яких 174 – основного тексту), що опирається на достатню теоретичну базу (282 бібліографічні позиції) і великий фактичний матеріал (4000 одиниць), витримана в єдиному стилі викладу. Додаймо: праця, що має солідну апробацію на багатьох міжнародних конференціях. Географія наукових форумів, де було представлено результати дослідження, широка, зокрема це й Польща – країна, мову якої дисертантка досліджує. Звернімо також увагу: Оксана Корпало – автор значної кількості статей з обраних проблем (15), серед яких – розділ колективної монографії. Текст праці переконливо засвідчує, що дисертантка добре знає не лише східнослов'янську, а й польську літературу питання: майже половина позицій Списку використаної літератури – польськомовна і, що важливо, в ньому представлені ключові публікації, які стосуються досліджуваних у роботі проблем.

Дисертація присвячена актуальній та цікавій – і в плані мовно-граматичного вираження, і з огляду на мисленнєві пізнавальні процеси учасників комунікації, носіїв певної мови, семантико-граматичної категорії – особи. Пропонована праця відхиляє неочевидну на перший погляд широту горизонтів дослідження у цій сфері. «Особовістю», як переконуємося після прочитання дисертації, мовлення проникне наскрізь. Навіть те, що граматично ми звикли називати «безособовим», насправді, в семантичному й прагматичному вимірах, є значною мірою особовим, персоніфікованим, людським. Дисертація Оксани Романівни Корпало – черговий сильний аргумент на користь глибокого антропоцентризму польської граматики.

Інша вагома складова результатів цієї праці – прикладна, але за цінністю – не менш значна. Прискіпливий погляд української дослідниці на граматичні особливості польської

мови наближує читачеві широчезний спектр непомітних без глибокого аналізу польсько-українських відмінностей у сфері вираження значень особи. Такий матеріал особливо актуальний і придатний для полоністичної лінгводидактики в сьгоднішній Україні, тому результати цієї наукової праці варто в майбутньому «перформатувати» і в такий жанр, який стане доступним для широкого кола людей, що хочуть справді якісно опанувати польську мову.

Оцінюючи подану на захист дисертацію, незаперечною її перевагою вважаємо функціональне спрямування. Саме воно значною мірою дало змогу авторці знайти свою дослідницьку нішу в обраній проблематиці. Аналіз польського мовного матеріалу з позицій функціонально-семантичної граматики, з елементами застосування до нього теорій, напрацьованих українськими синтаксистами, дав добрий результат, і цей досвід може бути використаний у подальшому розвитку теорії граматичних категорій у польській та інших слов'янських мовах. «Міжривнева» категорія особи стала вдячним об'єктом дослідження, оскільки глибше занурення в її морфологічну, синтаксичну, прагматичну сутність дало пізнавальний матеріал для усвідомлення способів граматичної категоризації дійсності в польській мові і в мовах, із нею споріднених. Граматика, яка постає в цій праці, перестає бути, як часом вважають початківці-студенти чи учні, «сухою» – вона починає захоплювати усвідомленням сили її впливу на мисленеві процеси в межах певної лінгвоспільноти. Саме про таку граматику написала свою нову академічну працю відомий мовознавець-полоніст Аліція Нагурко, стверджуючи, що граматика «творить мову» і є набагато більш вирішальною в наданні мові своєрідності, аніж лексика, бо саме «в граматиці, в її структурах і категоріях закріплене наше мислення як певної спільноти людей» (*A. Nagórko. Podręczna gramatyka języka polskiego, Warszawa, 2010, s.15, 13*).

Заслуговує на схвалення широта діапазону питань, які цікавлять Оксану Романівну Корпало у зв'язку з центральною, і – як виявилось – багатоаспектною категорією, яка стала предметом аналізу. Авторка доводить, що з усією повнотою сутність категорії особи виявляється саме в процесі взаємодії морфологічних, синтаксичних, лексико-граматичних і навіть інтонаційних засобів. Цією категорією наскрізь «просякнута» польська граматика, для одних класів лексем ми пізнаємо її як словозмінну, для інших – як лексико-граматичну.

Багатоаспектністю прояву категорії особи мотивована структура дисертації. Про граматичні засоби вираження синтаксичної особи йдеться у другому розділі роботи, де детально проаналізовано категорії особи дієслова, займенника й іменника. Синтаксичну ж

сутність обраної для дослідження категорії авторка найповніше розкриває в третьому розділі праці, аналізуючи дейктичний і агенсивний аспекти синтаксичної особи і детально спиняючись на проблемах її означеності, неозначеності й узагальненості. У першому ж – суто теоретичному розділі, структурованому відповідно до встановлених вимог, хочемо звернути увагу на підрозділ, присвячений термінологічним найменуванням у сфері обраної проблематики: його присутність засвідчує дослідницьку прискіпливість авторки, глибоке знання літератури з теми, якою вона займається.

Дуже добре, на нашу думку, викладені всі висновки дисертації – і проміжні, й завершальні: вони чіткі, лаконічні, послідовні, відображають основні положення роботи.

Особливу науково-пізнавальну і прикладну дидактичну цінність (що важливо сьогодні в умовах активного зацікавлення польською мовою в Україні) мають ті фрагменти дисертації, які порушують питання польсько-українських невідповідностей у межах реалізації цієї спільної обом мовам категорії. З огляду на це вдячними читачами роботи були б і початківці, що вивчають польську мову, і досвідчені філологи, які прагнуть пізнати тонкощі в реалізації тих самих граматичних категорій у різних мовах. З одного боку, авторка не лишила поза увагою ключових, типових, таких, що «лежать на поверхні», польсько-українських відмінностей у морфологічному вираженні особи в дієсловах (наприклад, добре відомо, що специфічним є флексійний показник особи в польській дієслівній формі порівняно з відповідною українською). З другого боку, дисертантка дослідила й такі диференційні ознаки синтаксичної особи в обох мовах, які вимагають дуже скрупульозного, вдумливого аналізу, що, наприклад, мав передувати висновкові про частіше вираження у польській мові, порівняно з українською, суб'єкта формою непрямого додатка (с. 101, 99). Зокрема, власне це положення, як і низка інших, що розкривають неочевидні без глибокого дослідження відмінності граматичної структури близькоспоріднених мов, викликають значний інтерес. Тому, напевно, при читанні роботи виникає бажання довідатися про такі диференційні явища більше. Хотілося б, щоб і цю тезу авторка ще більше розвинула (кілька прикладів, що мали б її підтвердити (с. 99) – не надто переконливі, оскільки більшість з них і в українській мові мали б суб'єкт у формі непрямого відмінка: *...zabrakło jej odwagi* – *...їй не вистачило (їй забракло) уваги; ...i Marianowi też brakuje słów* – *...i Мар'янові теж бракує слів; Wystarczyło jednego spojrzenia na twarz* – *Вистачило одного погляду на обличчя*. Ми усвідомлюємо, що з огляду на обмеження, накладені вимогами щодо обсягу роботи, з таким скороченим викладом доводиться, очевидно, погодитися. Та сам факт порушення цих цікавих проблем переконує, що семантичний синтаксис польської й української мов може дати в

майбутньому ще багато перспективних напрямів для детальнішого, підтвердженого значною емпіричною базою, дослідження.

Перспективними для подальших наукових пошуків вважаємо і деякі спостереження над польсько-українськими відмінностями у функціонуванні форм на *-no*, *-to* (с.143): з одного боку, це орієнтування їх у польській мові тільки на минулий час, на відміну від української, де присутня повна часова парадигма; з другого – обмежене їх творення в українській мові від недоконаних дієслів, на відміну від польської, де вони системно утворюються від дієслів обох видів. Останній із аспектів функціонування форм на *-no*, *-to* також міг би стати предметом окремого дослідження на великому фактичному матеріалі.

Спираючись на попередні праці польських мовознавців, Оксана Корпало узагальнює вартісну інформацію про – уживмо оксюморон – особовість безособових структур. Польські так звані безособові форми на *-no*, *-to* мають – за результатами нових, семантично зорієнтованих досліджень, категорію особи, яку можна окреслити принаймні в такий узагальнений спосіб: *не я, не ми, але ти, ви, вони* (с. 145). Важливо, що саме цією специфікою значення польські форми на *-no*, *-to* відрізняються від синонімічних безособових форм із *się*, які, своєю чергою, вже включають і першоособовий компонент значення, а тому форми типу *mówi się*, порівняно із формами на кшталт *mówiono*, більшою мірою передають значення узагальненості суб'єкта дії (с. 147). Цей висновок також, як і низка інших у рецензованій роботі, має не тільки пізнавально-наукову, а й прикладну цінність, причому цього разу вже при вивченні польської мови як іноземної на дуже високих рівнях.

Доречним – як з перспективи можливості лінгводидактичного застосування, так і з огляду на актуальне сьогодні в мовознавстві комунікативне спрямування наукових досліджень – є акцентування авторкою прагматичних явищ, пов'язаних із вираженням особових значень.

Зокрема, Оксана Романівна прогнозує наслідки можливого надуживання в польських структурах (наприклад, під впливом східнослов'янських мов) особових займенників як показників категорії першої і другої особи. Як засвідчують відомі на сьогодні результати досліджень над функціонуванням польської мови в україномовному оточенні, таке надуживання – одна з найтипівіших і переважно слабо контрольованих помилок у мовленні осіб, що вивчають польську мову в Україні, а тим часом такі помилки здатні набувати статусу комунікативних девіацій – наприклад, можуть вивищувати особу мовця всупереч його власній інтенції. У своїй дисертації Оксана Корпало пише про те, що в досліджуваному нею польському корпусі текстів уживання особових займенників

трапляється, попри нормативну неапробацію, доволі часто (с. 55). І цю тезу варто було б, на нашу думку, розвинути, аналізуючи на багатому корпусному матеріалі прагматику таких висловлювань. Можливо, такі пошуки дадуть підстави засвідчити нові тенденції розвитку польської мови в цьому аспекті.

Вартісними є фрагменти дисертації, присвячені так званим гонорифікативним займенникам – класові слів, що не має формальних еквівалентів у східнослов'янських мовах. Попри відносно давнє функціонування в польській мові слів *pan, panowie, pani, panie, państwo* у ролі особових займенників другої особи, диференційованих не лише за значенням числа, а й роду, ще досі польські граматисти не наважилися системно ввести їх до польських граматик, надавши їм повноцінний статус займенників (винятки, щоправда, в найновіших, функціонально й прагматично зорієнтованих граматиках, у XXI столітті вже з'являються). Такий непевний статус цих слів має свої причини, переважно мовно-системного характеру. Тому не дивно, що й авторка обговорюваної дисертації, назагал уважна до точності й коректності вживаних термінів, дещо непослідовно ці одиниці кваліфікує – то як «займенники» чи «квазі-займенники» (с. 93, 95, 105, 111, 166), то як «слова, що вживаються замість займенників» (с. 61, 75 та ін.). Така невизначеність не дивує, оскільки навіть серед авторитетних польських дослідників нема єдності в термінологічному найменуванні цих одиниць. Усе ж у цілісній науковій роботі комплексного узагальнювального характеру, якою є пропонувана дисертація, варто було, на нашу думку, прийняти для себе котрусь із позицій і намагатися послідовно вживати відповідний термін.

Ще менш «визнаними» в польському мовознавстві, ніж другоособові, є гонорифікативні займенники *pan, panowie, pani, panie, państwo* третьої особи. Відмінні погляди на статус цих одиниць мають, наприклад, відомі варшавські дослідники мовленнєвого етикету Ромуальд Гуца і Марек Лазінський. Лише врахування широкого прагматичного контексту уможливило трактування цих слів не як іменників, а як займенників увічливості, вживаних на позначення присутнього при розмові слухача, але не адресата. Не залишила поза увагою цього мовного явища й Оксана Корпало. Не вдаючись до теоретизування щодо лінгвістичного статусу таких слів, вона, однак, описала їхню третьоособову функцію, що вважаємо доцільним ще й з огляду на відповідну лексичну лакуну в українській мові і пов'язані з нею труднощі конструювання деяких етикетних комунікативних актів засобами української мови, порівняно з польською.

У дисертації явища, пов'язані із семантикою і прагматикою особи, частково представлені й у ретроспективному ракурсі, що дало змогу авторці простежувати

тенденції розвитку певних мовних одиниць і зміну їхніх конотацій. Слушно звернено увагу на невічливість уживання на сучасному етапі, порівняно із попередніми періодами, дієслівних третьоособових структур без займенника на кшталт *Co się gapi?* у функції другої особи (при зверненні до адресата). Діахронічне тло присутнє й при аналізі пошанного *Vi* в українській і польській мовах, скерованого до однієї особи. Окрім опису очевидних польсько-українських відмінностей звертання: на *pan / pani* (польською) і на «Ви» (українською), маємо й такі приклади, що ілюструють можливості звертання на «Wy» до однієї особи і в польській мові (на кшталт *Babciu, czy wiedzieliście*) – чи то дуже архаїчні, чи то ідеологізовано марковані в мовленні часів соціалістичної Польщі, чи то сучасні, але діалектно локалізовані. (с. 60-61).

З семантичного боку цінною є наведена в роботі і проілюстрована фактичним матеріалом інформація про семантичні особливості деяких значеннєво близьких займенників (на с. 134-136: *ktoś, byle kto, ktokolwiek*, на с. 153: *wszyscy, każdy, żaden, nikt, nic*). Це такі семантичні тонкощі, які не до кінця можуть усвідомлювати на лише іноземці, а й носії мови як рідної.

Аспект, на який неможливо не звернути увагу, аналізуючи дисертацію Оксани Романівни Корпало, – значне тяжіння дослідниці до теоретичних рефлексій над досліджуваними явищами. Поставлена в роботі мета комплексно представити багатоаспектну семантико-граматичну категорію особи в польській мові, очевидно, й передбачає саме такий спосіб викладу матеріалу. Однак заторкування низки цікавих на тлі української мови питань спонукає побажати, аби дисертантка їх розвинула на спеціально дібраній базі фактичного матеріалу, із наведенням конкретних підрахунків, ілюструванням кількісних параметрів і – на їх основі – визначенням домінантних типів, процесів, тенденцій і т. ін. Пропонована ж робота – в силу об'єктивного обмеження обсягу – змушена уникати такої емпіричної конкретики і щоразу підноситися на вищий рівень абстрагування, переважно ілюструючи тези прикладами, а не доводячи їх на основі кількісно опрацьованої бази фактичного матеріалу. Що ж до самої бази матеріалу досліджень, зауважимо: попри її величезний обсяг – 4 000 одиниць аналізу, хотілося б побачити їхню точнішу паспортизацію в тексті праці. Вартості дисертації додала б інформація про те, котрі з прикладів узяті з електронного корпусу польської мови, а котрі з «паперових» художніх текстів, бажаним було б зазначення критеріїв добору творів, оскільки вони доволі різнопланові, зокрема й за часовим параметром; перелік художніх творів можна було б подати у відповідних списках джерел. У самій праці знаходимо і приклади, почерпнуті з наукових текстів (с. 151), хоча про них у вступному описі

матеріалу досліджень згадки немає (с. 7). Подання інформації про спосіб праці із джерельною базою і кількісні підрахунки досліджуваного матеріалу додали б роботі наукової достовірності і значущості. Адже, наприклад, корпусні методи дослідження дають змогу оперувати дуже великими кількісними даними, чого, на жаль, у роботі немає. Можливо, варто було відмовитися від масштабності об'єкта і предмета досліджень на користь його звуження, зате зі скрупульозним аналізом того фактичного матеріалу, який особливо цікавий з перспективи польсько-українських контрастів. Однак у ситуації, коли вибір зроблено і роботу написано саме в такому аспекті, його перевага теж очевидна: дисертація Оксани Корпало відкриває велике коло питань, актуальність вивчення яких у майбутньому не викликає сумнівів.

Так, у частині аналізу «узагальненості особи», де йдеться про 2-гу особу однини як найбільш типовий спосіб вираження узагальненого значення (с. 156), наприклад, *Jeśli masz więcej czasu, wdepniesz do jednego z wielu ogródków kawiarnianych*, варто було б приділити увагу вивченню особливостей не лише другоособових форм із цим значенням, а й синонімічних із ними структур із *się* на кшталт *Jeśli się ma więcej czasu, wdepnie się...* Окремо про форми із *się* йдеться в іншій частині праці (с. 159-162), однак цінними і в прескриптивному, і в дескриптивному вимірі могли б бути, наприклад, корпусні дослідження специфіки узагальнено-особових структур із формою 2-ї особи та із *się*. Цей аспект актуальний з огляду на те, що в українській мові другий спосіб вираження цього значення (із *się*) – неможливий, з чим пов'язані труднощі, з якими стикаються українці, що вивчають польську мову, коли опановують вираження цього виду узагальнено-особовості.

До деяких фрагментів дисертації Оксани Романівни Корпало виникають запитання, наприклад:

Чому третьоособові структури з *niech* (*Niech pan się nie obraża...; Niech pani pracuje spokojnie...*) дисертантка кваліфікує як такі, що вживаються «в поточному мовленні» (с. 92-93)? Нам здається, що вони характерні для різних стилів і не мають таких обмежень.

Не зовсім чіткою видається відмінність деяких прикладів, що ілюструють виділені в роботі типи речень «з особою, яка невідома ні мовцеві, ні слухачеві» (с. 149), наприклад: *Oczyszczono centrum miasta i okolice metra z żebraków i bezdomnych* (с. 149), і речень «з особою анонімною» (с. 149), наприклад: *Na tyłach dyskretnie umieszczono ubikację* (с. 150).

Сумнівним здається приклад (на с. 137) *Kinga jest zakłopotana obecnością Łukasza* як такий, що має «семантику неозначеності» і в якому виступає називний відмінок «об'єкта дії», а роль присудка виконує предикативний «пасивний дієприкметник зі значенням результативного стану», на відміну від прикладу з чітко вираженим «об'єктом дії» і

«пасивним дієприкметником» *Jak wracałam, była przyniesiona woda...* (напевно, *zakłopotana* в наведеному контексті це вже скоріше прикметник дієприкметникового походження, а не власне дієприкметник – порівн. таке вирішення, наприклад, в лексикографічному джерелі: *Inny słownik języka polskiego, red. M. Bańko, Warszawa, 2000, t. 2, s. 1223*) чи приклад (теж на с. 137) *Lone już była spóźniona o pięć minut* як такий, у якому «виражається стан суб'єкта як наслідок дії, яку виконує неозначена особа» – також, за даними згаданого словника, тут радше маємо справу із прикметником *spóźniony*, а не дієприкметником (*Там само, с. 660*).

Не можемо погодитися із категоричністю твердження на с. 137, що в польській мові зв'язка *zostać / zostawać* вживається «тільки у формах минулого часу», адже наведений приклад *...słowo łaska zostało wykreślone ze słownika* можна з легкістю перетворити на структуру з формою майбутнього часу: *...słowo łaska zostanie wykreślone ze słownika*.

Попри загалом добрий стиль викладу, подекуди звертаємо увагу на полонізацію термінів в україномовному тексті, наприклад: «флексійна» граматична категорія чи форма замість «словозмінна» (с. 7, 32, 48, 49, 86); низку термінів ужито з польським постпозиційним розташуванням означення замість українського препозиційного (категорія флексійна, с. 32, підмет логічний, с. 35, 36, 99, 100, категорія граматична, с. 48, дієслова особові неозначені, с. 48, конструкції безособові, с. 115, підмет реальний, с. 124), іноді не виправданою (чи принаймні ніяк не прокоментованою) є синонімія термінів (наприклад, поряд із *мовленнєвий акт – акт мови* (с. 13), *акт мовлення* (с. 57, 103), *мовний акт* (с. 103)). Варто було б узгодити і польську та українську термінологію, що стосується типології граматичних категорій, оскільки авторка оперує то українським терміном «лексико-семантична» категорія (наприклад, с. 33), то одним із польських – «класифікаційна» (наприклад, с. 32) або «селективна» (с. 82), ніде не згадуючи, що вони означають те саме явище.

Характеризуючи частини мови щодо притаманних їм граматичних категорій, варто було б уточнити, для яких саме займенників категорія особи є класифікаційною (наприклад, с. 32, 47 та ін.), оскільки клас традиційних займенників граматично дуже неоднорідний за структурою.

Не зовсім коректним видається ототожнення в роботі термінів «адресат», «співрозмовник» і «слухач» як відповідників польського «*odbiorca*» (с. 47). Слухачем, але не адресатом, може бути третя особа, присутня при розмові (про це, зокрема пише Ромуальд Гуца, вживаючи, як уже згадувалося, термін «гонорифікативні займенники

третьої особи» (R. Huszcza, *Jeszcze o honoryfikatywności polskich zaimków osobowych // Poradnik Językowy*, 2000, z. 6, s. 21-30)).

Неточними вважаємо польсько-українські відповідники термінів: «займенникові іменники» – «zaimki rzeczowne», «займенникові прикметники» – «zaimki przymiotne», «займенникові прислівники» – «zaimki przysłówne», «займенникові числівники» – «zaimki liczebne», подані в контексті ідеї про невиділення в польських граматиках окремої частини мови – займенника. Наведені авторкою польські терміни автори граматик подають як назви класів традиційних займенників, виділених на основі субституційного критерію – з огляду на те, яку частину мови вони замінюють (див., наприклад, A. Nagórko, *Zarys gramatyki polskiej*, Warszawa 2007, s. 152, M. Bańko. *Wykłady z polskiej fleksji*. Warszawa, 2002, s. 72).

Із стилістичних хиб впадає у вічі надуживання пасивних конструкцій на кшталт «такі речення не всіма трактуються однозначно» (с. 31), «термін... вживається польськими мовознавцями» (с. 34), «влада здійснювалася не однією особою, а кількома» (с. 73) та ін.; трапилися форми запису прізвищ латиницею (с. 11).

У тексті є й орфографічні помилки, наприклад, нерідко – в написанні з малої літери компонентів назв польських періодичних видань (с. 177, 192, 193, 194, 195, 196, 197) та інші помилки запису польськомовних фрагментів тексту (с. 30, 34, 37, 48, 67, 74, 93, 124, 130, 192). Поодинокі й граматичні помилки (с. 98: **Chłopaku się nie spało* замість *Chłopakowi się nie spało*; с. 140: *W szkole uczą *nauczycieli* замість *W szkole uczą nauczyciele*; *Matka porzuciła *jego* замість *Matka porzuciła go*).

Попри доволі вичерпний перелік наукових джерел, іноді бажаними були б доповнення. Наприклад, серед практичних граматик для іноземців (с. 12) можна було б зазначити працю Малгожати Кіти (M. Kita. *Wybieram gramatykę! Gramatyka języka polskiego w praktyce (dla cudzoziemców zaawansowanych)*, t. I, II, Katowice, 1998), у контексті проблем дисертації доречно було б до бібліографії включити монографію Роберта Слабчинського: R. Ślabczyński. *Formy pierwszej i drugiej osoby czasowników w dyskursie szkolnym. Studium pragmalingwistyczne*, Rzeszów 2013. Авторка торкається питань нетрадиційних класифікацій частин мови (с. 49), однак не згадує про чи не найважливішу граматичну класифікацію частин мови Зигмунта Салоні (Z. Saloni. *Klasyfikacja gramatyczna leksemów polskich // Język Polski*, LIV, 1974, z. 1, s. 3-13; z. 2, s. 93-101). У переліку граматик, які не виділяють займенника як окремої частини мови, бракує сучасної польської граматики авторства Генрика Врубеля (H. Wróbel. *Gramatyka języka polskiego*, Kraków, 2001).

Зазначені зауваження, однак, більшою мірою стосуються того, як можна було б удосконалити роботу, передусім з огляду на потреби сучасного полоніста-науковця чи полоніста-практика в Україні. Тому вони не применшують ваги зробленого дослідження, результати якого, викладені в цій дисертації, свідчать про наукову зрілість авторки, яка довела, що обрана тема актуальна, має наукову новизну, теоретичну й практичну цінність. Тема дисертації відповідає напрямові науково-дослідної роботи кафедри загального і германського мовознавства «Сучасні проблеми семантики» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дисертаційні висновки сформульовані чітко, відповідають поставленим меті й завданням, а результати дослідження пройшли необхідну апробацію і викладені в достатній кількості наукових публікацій. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Усе це дає змогу стверджувати, що дисертація Корпало Оксани Романівни «Семантико-граматична категорія особи в польській мові» є завершеною працею, що відповідає чинним положенням щодо дисертацій, і тому її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.03 – слов'янські мови.

Офіційний опонент
кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри польської філології
Львівського національного університету
Імені Івана Франка

А.М. Кравчук

Підпис А.М. Кравчук підтверджую:

Вчений секретар
Львівського національного університету
імені Івана Франка
доцент

О.С. Грабовецька

05.04. 2017